



”גם לנשמה מגיע אוכל”

הלות לחסה חידוים ואקטוליה לפי סדר פרשיות השבוע

פרשת קדושים שנת תשפ”ב

1. מי שאינו מכבד את הוריו האם מקבל עונש של מידה כנגד מידה ובניו לא יכבדו אותו? הוכח מפרשת השבוע!
2. אדם שמארח בביתו את הוריו כשעושה קידוש את מי עליו להקדים את הוריו או את אשתו? הוכח מפרשת השבוע!
3. תלמיד חכם שעומד בתור במכולת האם יש חיוב להקדימו בתור משום שצריך לכבדו?
4. תלמיד חכם שנפל עם ספר תורה ושניהם נמצאים על הרצפה את מי צריך להרים תחילה?
5. מי שרואה חברו עובר איסור ואין מפרישו האם עובר משום לפני עיור לא תיתן מכשול? הוכח מפרשת השבוע!
6. איך יכול להיות שמצווה להוכיח אפילו מאה פעמים הרי מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע?
7. על איזה איסור יש להוכיח תחילה, על ליצנות בבית הכנסת, או על מספרות שמגלחות בתער? הוכח מפרשת השבוע!
8. האם מותר לנסוע בשבת לבית חולים מרוחק, בגלל שאין שם מתח בין הרופאים? הוכח מפרשת השבוע!
9. אכל במסעדה עם הכשר מהודר, והתברר שאכל שם נבלות, האם צריך כפרה? הוכח מפרשת השבוע!
10. גר שהוא רשע, האם מותר לבזותו ברבים כדי שיחדל ממעשיו? הוכח מפרשת השבוע!
11. מה הדין בבעל מכולת שיש לו מאזני מרמה לא מתוך כוונה לגנוב, אלא מחוסר זמן לא יכול ללכת לאומן לתקנו, האם מועיל לבקש מחילה מהלקוחות?
12. ספק אביו האם חייב בכבודו? הוכח מפרשת השבוע!

חידות

1. מתי מותר לשתות יין בתשעת הימים גם שלא במקום מצוה? הוכח מפרשת השבוע!
2. כיצד יתכן שגר קטן שהטבילוהו על דעת ביי”ד, כשיגדל ישכנעו אותו שיישאר גוי??
3. מתי יש מצוה על אדם, להיכנס לתוך מסיבה ולשתות יין?



ניתן להצטרף ולקבל את העלון מידי שבוע בהודעה ליוצאפ בטלפון: 052-8144488 הרב יוסף ויצמן
עלון זה יוצא לאור ע”י בית המדרש ”בית - יוסף” רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

רעם של מחשבה: פרשת השבוע שלנו פותחת במצווה "קדושים תהיו". מהי אותה הקדושה שצויה מצד התורה האם וכיצד אנו בני האדם יכולים ומסוגלים להגיע אליה?

התורה מספקת לנו דרכים שונות להגיע לקדושה, כשהדבר העיקרי שבהן, היא שמירה על כללי הכשרות

תארו לעצמכם שיצאתם לחופשה בחוץ לארץ, ואתם עוברים ליד מסעדת יוקרה שיש לה שני כוכבי "מישן", שמציעה לכם מנה גדולה ומפתה של בשר חזיר צלוי ורצל קבולת כוכב המשיך השני התפריט כרעם הוא המחיר זול במיוחד. הרייר פשוט נוכל לכם מהפה מרוב רעב והבטן שלכם כבר מקרקרת אבל האוכל למרות שהוא טעם ומלחמה במיוחד איננו כשר, ואז אתם מחליטים, כי למרות כל הקושי לוותר על ההצעה הזו.

ברמה הרוחנית מה שהתרחש פה היה: הניסיון שלכם המוצלח, להעמיד את השכל לפני היצר. הנשמה היא זו ששלטה בלתי נלא להפקי. זוהי צומחא לאותה 'הקדושה', עליה מצד התורה.

אבל קיימת משמעות עמוקה הרבה יותר לציוו "קדושים תהיו". הרמב"ן מסביר: שהקדושה מליטה כאשר אנו מצליחים לרסן ולהגביל את עצמנו, אפילו בתחומים שהם למעשה מותרים לנו על פי התורה.

לפי ההגדרת הסניין, הוא ונחזור לצומחא של שמירת הכשרות יתכן מאד, שההימנעות שלנו מלאכול בשר חזיר צלוי, אינה תובעת מאתנו איפוק רב. כי הרי אחרי הכל, לא כולם רואים בהשר החזיר מאכל כל כך מפתה.

אך השאלה האמיתית היא כזו: כאשר אנו מתיישרים לאכול אוכל כשר ומחזיר, מה בדיוק מתחולל לנו בתוך הראש? האם אנו אומרים את הברכה המלאה הכוונה והריכוז, תוך שאנו מעריכים את נציבות של הקה"ה על כך שנתן לנו מתנה כל כך נפלאה? האם אנו אובלים את הארוחה בצורה איטיות ובצורה מכוונת? האם אנו מתמקדים בעובדה, שמטרת העיקרית של המצון היא להחיות את הארץ שלנו - והכול כדי שיהיה לנו מספק כוח לעשיית מצוות ומעשים טובים?

אכן, כבר נאמר פעם - 'הקדושה כולה מתחילה ליד השולחן, לפני כל סעודה'. מסופר על הבעל שם-טוב זי"א, שהביט פעם החוצה דרך חלון ביתו וראה את שכן יושב לאכול את ארוחת הערב שלו. בעינו של הבעל שם-טוב, שהצליח לראות מה קורה בתוך נשמתו של כל אדם, השכן לא היה נראה כמו בן אדם, אלא יותר כמו שור רעבתן. ניכר היה, שהשכן אוכל את מצונו, חק הלאו הצרכים הפיזיים שלו, חק הכדי לספק את תחושת הרעב שלו, בדיוק כפי שטושה זאת השור (הבעל שם-טוב, ממרום קדושתו, יכול היה לזהות זאת במבט אחד זריז). כלומר, למרות שהשכן עשה מעשה מותר - הוא לא עבר על שום עבירה רשמית - הרי שבכל זאת לא היה מצוהר בהתנהלותו של קדושה.

ישנם מצבים, בהם ירד מסוים יעשה מעשה המשקף משמעות עצמית לבהוה ביותר וההורה שלו יחמא לו: "בני, אתה פשוט מלאק!" אבל במציאות, הירד הוא למעשה הרבה יותר מלאק! המלאק הא יצור רוחני בלבד, אין בו שום מרכיב של 'בחירה חופשית', הוא איננו מסוגל לבחור את עולם הרוחניות על פני עולם המעשה החומרי. הוא כולו רוחני ובהתאם לכך, מסוגל לפסול חק במישור הרוחני: אבל אצלנו, בני האדם, בכל פעם שאנו מעדיפים את הרוחני על החומרי, אנו למעשה מטפחים את הנשמה שלנו ומצליחים להעפיל לרמה... הרבה יותר לבהוה וקדושה מזו של המלאכים.

מי שאינו מכבד את הוריו האם מקבל עונש של מידה כנגד מידה ובניו לא יכבדו אותו? הוכח מפרשת השבוע!

אב ואם, מפני שיאריכון ימיד על האדמה אשר ה' אלוהיך נותן לך ויהיו לך בנים ובנות, ואם אתה תכבד לאביך ולאמך יכבדו אותך בניך בזקנתך כי הנה במידה שאדם מודד בה מודדים לו, ואם כן כבוד אב ואם אינו בלבד לתועלת הזקנים המכובדים כי גם הוא לתועלת הבן המכבד אותם כי גלגל הוא שחוזר בעולם ומפני שבאה הכוונה הזאת מסתתר ובדרך קצרה במקום הזה, לכן משה רבנו ע"ה בסדר ואתחנן ביאר בה שתי הכוונות האלה באומרו (דברים ט"ו) "למען יאריכון ימיד ולמען ייטב לך" שביאר שתי הכוונות אשר זכרתי.

וכן כתב החיד"א בספרו חומת אנך (פרשת כי תצא אות ד) בשם מהר"ם חביב ז"ל שמי שהוא סורר ומורה, גם בנו יוצא בן סורר ומורה מידה כנגד מידה, וענין זה הוא בדוק ומנוסה וגלוי לכל העמים, שכמו שהתנהג האדם עם אביו, כך מתנהגים בניו עמו, להרע או להטיב אין מחסור כל.

וכן כתב בפלא יועץ (ערך כיבוד אב ואם) וז"ל ויש בנים משחיתים שמזלזלים בכבודם ומצערים אותם צער בנפש ומקחים שני מולדיהם, ובפרט האיש הירא את ה' במצוותיו חפץ מאד והוא

"איש אמו ואביו תראו" (יט ג).

הנה באור החיים הקדוש הקשה: מדוע מתחיל הפסוק בלשון יחיד איש אמו ואביו וגומר בלשון רבים תראו?

ומתוך האור החיים: נתכוון לומר כי כשהבן יהיה ירא מאביו גורם גם כן שבנו יהיה ירא ממנו. ויש כמה הסברים לזה:

איבעיית אימא: למה שקדם בדברינו במקומות אחרים (ויחי מ"ט ג) כי שורשי הקדושה ונגדיהם הנמצאים במוליד יעשו כיוצא בהם בנולדים. ואיבעית אימא: מדרך המוסר כי כשיראה הבן שאביו מזלזל בכבוד אביו יפקע כלילת מוראו גם כן ממנו, וכשאדם ירא מאביו הבן לוקח מוסר, גם ישרישו בנפש הבן בחינת מפעל הטוב, ונמצא מקיים ב' מוראים, והוא אומרו איש לשון יחיד תיראו לשון רבים, כי במורא אחד יראים שניים, וזה מה שנאמר במסכת אבות (פ"ד): מצוה גוררת מצוה.

וכן כתב האברבנאל (שמות פרק כ יב) על הפסוק "כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיד" וז"ל: הכוונה באמרו למען יאריכון ימיד אינו לעניין השכר, אלא כאומר והנני מזהיר אותך על כבוד

ודבר זה נאמר במדרש ילקוט שמעוני (איוב תתקכ"ז) וכן במדרש תנחומא "מי הקדימני ואשלם לו" מי הוא שהקדים כבוד לאביו ולא נתתי לו בנים, ופירשו המפרשים מדרש תלפיות אות א' ענף אב ואם שהמכבד את אביו הקב"ה נותן לו בנים, כדי שיכבדו אותו, דמשום מדה כנגד מדה ראוי שיהיה לו בנים.

מייסר את בניו ואין שומעים בקולו ומכעיסים אותו על פניו, האיש הזה גדול צערו, כי קשה תרבות רעה בתוך ביתו ושניו יחרק ונמס, מר לו מר, אוי להם לבנים שכך גורמים לאביהם, אויה להם, אהה עליהם, אוי להם מיום הדין כי על הכל יביא אלוהים במשפט על מה שעבר על דעת קונו ועל מה שעבר על דעת אביו ואמו וצער אותם ועל אשר גרם כעס לאביו בן כסיל ועל שהוא ממר ליולדתו, ואוכל פרות בעולם הזה וכאשר עשה כן יעשו בניו לו, שמדה כנגד מדה לא בטלה, והקרן קימת לו לעולם הבא.

אדם שמארח בביתו את הוריו כשעושה קידוש את מי עליו להקדים את הוריו או את אשתו? הוכח מפרשת השבוע!

אולם יש לדעת כי בבציעת 'המוציא' יש טעם על פי הקבלה להקדים ולתת לאשתו תחילה, כמו שרבו יוסף חיים זיע"א מביא בספרו בן איש חי (פרשת וירא סעיף טו) על כן בכך יש להקדימה גם להוריו, אלא אם כן יש חשש שיפגעו, אין לו לעשות כן, אלא יקדים וייתן גם מבציעת הפת להוריו תחילה, ורק אחר כך ייתן לאשתו ולשאר המסובים, ע"כ.

ויש לעיין לגבי ההלכה המובאת בדברי מרן בשולחן ערוך (או"ח סימן קפ"ג סעיף ד) שאחד מעשרה הדברים שנאמרו בכוס של ברכת המזון הוא שימשגרו לאשתו, שבכך היא מתברכת. האם גם בזה אמרינן שצריך להקפיד שאשתו תקבל ראשונה אפילו לפני הוריו, או שמצד כבוד הורים יש לתת להוריו קודם, וצריך עיון. ועיין בשערי תשובה (שם סק"ב) שכתב שאין לשתות בין איש לאשתו.

"איש אביו ואמו תיראו ואת שבתותי תשמרו אני ה' אלוהיכם" (יט ג)

הרה"ג הרב אופיר מלכה שליט"א בספרו הליכות שבת (פ"ד אות כא): מובא שנשאל על בעל בית שמארח בביתו את הוריו, בעת שעושה קידוש, את מי יש לו להקדים בטעימה מכוס הקידוש תחילה, האם את אשתו או את הוריו? והשיב: שאין ענין הלכתי להקדים את אשתו לאחרים בטעימה מכוס הקידוש, אלא נותן לה תחילה משום כבודה, וע"כ כשהוריו בביתו יש לו להקדימם מפני שהוא חייב בכבודם יותר מבכבוד אשתו. משום שכבוד אביו ואמו הוא מן התורה ואילו כבוד אשתו הוא רק מתקנת חכמים שיהיה אדם מכבד את אשתו יותר מגופו. כמו שמבואר בגמרא במסכת בבא מציעה (דף נט ע"א) וכן פסק הרמב"ם בהלכות אישות (פט"ו הי"ט). ויש לכך עצה טובה שבן המארח את אביו יכבד את אביו שהוא יקדש.

תלמיד חכם שעומד בתור במכולת האם יש חיוב להקדימו בתור משום שצריך לכבדו?

שימכור הוא תחלה את שלו" והיינו כדי שהת"ח לא יתבטל מתורה, חייבין הסוחרים להתבטל עד שימכור את שלו וישוב לתלמודו, ולפי זה גם כאן חייבין הם להמתין שהת"ח ישיג שלו מהר כדי שלא יתבטל מתלמודו. ואף שאין חיוב קימה במקום חסרון כיס, מכל מקום חייב למנוע מרווח וכהנ"ל, אם כן הוא הדין דחייב להמתין עוד זמן, ונראה דלענין זה יש דין תלמיד חכם בזמן הזה היכא דתורתו אומנתו ולומד כל הזמן, וחייבין לכבדו שיתפנה לחזור לתלמודו, ותמהני שלא נזהרים בדבר זה בזמן הזה. ומסיק: שנראה שכל זה בת"ח שבא באקראי בעלמא, אבל אם רגיל ללכת מפני שמנצל את מעמדו שהוא לא צריך לעמוד בתור, ואינו שולח את אשתו שהיא צריכה לעמוד, נראה כפוסע על ראשי עם קודש, שנראה שמשתמש בכתר תורה כדי לדחות, ומיהו באקראי בעלמא נראה פשוט שמצווה לתת לו מקום קודם, ומה עוד שאפילו הת"ח מוחל על כבודו, יש לומר דלא מועיל, שכבודו יכול למחול ולא בזיונו, שלפעמים כאשר עם הארץ יושב והוא עומד זהו בזיון התורה.

יש לחקור תלמיד חכם שעומד בתור במכולת האם יש חיוב להקדימו בתור משום שצריך לכבדו או דילמא אין זה בכלל חיוב הכיבוד.

הנה הגרמ"ש שטרנבוך בספרו שו"ת תשובות והנהגות (חלק א' סימן תקל"ב) נשאל כאשר מחכים בתור במכולת או במשרד וכדו' אם מחויבים לפנות התור לתלמיד חכם. ומסיק: דיש מצוה לקום בפני תלמיד חכם כמו שנאמר "והדרת פני זקן", ובפתיחה להלכות תלמוד תורה ובספר המצוות (רי"ט) כתב הרמב"ם המצווה לכבד ולגדל ת"ח, ולכאורה מסברה אין לך נתינת כבוד יותר גדולה מלתת לו את התור, וגם בעיקר דין קימה דבעינן קימה שיש בה הידור, הנה ליתן לת"ח שלא ימתין בתור, נראה דחייב בכך דחשיב קימה שיש בה הידור.

ומביא שבנו המופלג הרי"ר חיים עוזר נ"י העלה שהדין מפורש בדברי מרן בשולחן ערוך (יו"ד רמ"ג סעיף ד) "תלמיד חכם שיש לו סחורה למכור לא מניחים לשום אדם למכור מאותה סחורה עד

תלמיד חכם שנפל עם ספר תורה ושניהם נמצאים על הרצפה את מי צריך להרים תחילה הספר תורה או את התלמיד חכם?

שכיבוד ספר תורה יותר גדול מכיבוד לומדיה עד שלמדים שצריכים לעמוד מפניה בק"ו מלומדיה.

ומצינו להר"ן בגמרא במסכת קידושין (שם) שעומד על הסתירה בדברי הגמרות, וכותב ליישב דודאי כבוד ס"ת עדיף, וההיא בגמרא במסכת מכות לאו משום דעדיף גברא רבה מס"ת, אלא לומר דכיון דאלמלא הם הייתה התורה כרוכה ומונחת ואינהו מפרשי לה לכן כשם שראוי לעמוד מפני ס"ת כך ראוי לעמוד מפני לומדיה, וכ"כ המאירי לקידושין שם, דההיא דמכות לא שיהא ת"ח גדול ממנה אלא כך פירושו הואיל והם יודעים את התורה כל כך שמתוך מה שהם דורשים בה נראים כסותרים דבריהם, ודאי ראוי לעמוד מפניהם ע"ש, והר"ן שם מביא גם בשם התוספות שפירשו דהתם במכות הכי קאמרינן כמה טפשי הני אינשי וכו' דהא למיקם מקמי ס"ת לא ידעינן אלא מק"ו דגברא רבה ע"ש. וכ"כ הדרישה בטור יו"ד סי' רפ"ב ע"ש. ועוד יעויין במהרש"א

יש לחקור תלמיד חכם שנפל עם ספר תורה ושניהם על הרצפה את מי צריך להרים תחילה הספר תורה או את התלמיד חכם.

נראה להביא ראיה מהא דאיתא בגמרא במסכת מכות (דף כ"ב ע"ב) אמר רבא כמה טפשי שאר אינשי דקיימי מקמי ס"ת, ולא קיימי מקמי גברא דאילו בספר תורה כתיב ארבעים ואתו רבנן בצרו חדא, משמע מדברי הגמרא לכאורה שיש לכבד את לומדיה יותר מהספר תורה, ולפי זה יהא חיוב להרים קודם את התלמיד חכם.

ואולם בגמרא במסכת קידושין (דף ל"ג ע"ב) משמע בדיוק להיפך שצריך לכבד את התורה יותר מהתלמיד חכם: דאיתם התם איבעיה להו מהו לעמוד מפני ס"ת, ר' חלקיה ור' סימון ור' אלעזר אמרי ק"ו מפני לומדיה עומדים, מפניה לא כל שכן, ויוצא לנו מזה

ובשו"ת ציץ אליעזר (חלק י"ז ס"ק ל"ט) נשאל בשאלה זו והעיר משתי הגמרות דלכאורה סתרי אהדדי והביא את כל הראשונים ומביא שבספר מזכרת פאקש כרך ראשון פרק חמישי מסופר על מקרה שרבינו יואל אונגר ז"ל נכשל באבן ונפל לארץ עם הס"ת ומחמת חולשתו לא היה יכול לקום, תלמידו הר"ר יוסף ערינגרובר ז"ל הקים את רבו והרים את הס"ת מעל הקרקע.

וידוע המעשה שהיה בוולוז'ין שהנצי"ב זצ"ל נפל ארצה וס"ת עמו, וציווה חתנו הג"ר יצחק אב"ד וולוז'ין בן הגר"ח להרים קודם את הנצי"ב ואחר כך להרים את הספר תורה.

מי שרואה חברו עובר איסור ואין מפרישו האם עובר משום לפני עיור לא תיתן מכשול? הוכח מפרשת השבוע!

"ולפני עיור לא תיתן מכשול" (יט יד).

יש לחקור אדם שרואה את חברו עובר איסור ואין מפרישו או מונעו מהאיסור האם עובר משום לפני עיור לא תיתן מכשול או דילמא כיון שהוא לא נתנו לא אינו עובר.

בגמרא במסכת מועד קטן (דף ה' ע"א) רמז לציון מן התורה מנין, ולפי אחד מהלימודים בגמרא הוא משום "לפני עיור לא תיתן מכשול", אם כן חזינן דאף כאשר אדם יכול למנוע איסור מחברו ואינו מונע עובר באיסור לפני עיור לא תיתן מכשול, כך כתב הגאון רבי ראובן מרגליות זצ"ל בספרו נפש חיה (או"ח סימן קס"ט).

ובמהרש"א (ח"א שם) כתב דלכן הביאו שם כמה אמוראים ראיות מנביאים ולא מפסוק של לפני עיור מפורש בתורה, משום דאית ליה פירקה, דלפנו עיור לא משמע אלא שלא תעשה לו מכשול בידיים, אבל לשמרו מן המכשול לציון את הקברות לא משמע מיניה.

ובמשנה למלך בהלכות כלאים (פרק א' הלכה ו) וכן בדברי הגר"א (יו"ד סימן רצ"ה ס"ק ד) כתבו שטעמו של הרמב"ם שאסור להניח לעכו"ם שירכיב ליהודי אילנות כלאים משום דקעבר על "לפני עיור" אם יניחו שיעשה זאת.

ומזה למד הפרי מגדים (אשל אברהם סימן תמ"ג ס"ק ה, וכן בסימן תמ"ד ס"ק ז) שגם בלא אמירה ומעשה כל שיש בידו למנוע עבירה מחברו עובר בלאו של "לפני עיור לא תיתן מכשול".

במכות שם שפירש נמי דמ"ש בפ"ק דקידושין מפני לומדיה עומדים מפניה לא כל שכן הוא ודאי האמת, וההיא דמכות קאמר הכי כלפי הני אינשי דאמרי מאי אהנו לן רבנן יעו"ש. והיה מקום לחלק גם בין סתם לומדיה לבין גברא רבה דבסתם לומדיה ס"ת עדיף כהך דקידושין, ובגברא רבה כההיא דמכות, גברא רבה עדיף, וכעין זה כתב בשו"ת שבות יעקב (ח"א סי' י"א) ושו"ת שער אפרים סי' ע"ח יעו"ש, אך חזינן דהנך רבותא לא ס"ל לחלק בהכי. הרי לנו מכל הני רבנן דס"ל בפשיטות דכבוד ס"ת עדיף.



אוצר הספרים
בית המדרש "בית - יוסף"
לע"נ ר' יוסף ב"ר יצחק ויצמן ז"ל

"ונתתי להם בביתו ובזומוותי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אשר לא יכרת"

בחסדי שמים בעקבות ריבוי הלומדים בבית המדרש, אנו זקוקים בדחיפות לאוצר הספרים ספרי יסוד הלכה, ראשונים ואחרונים, שו"ת מחשבה הגות ואגדה וכן ספרות נוספות. לטובת לומדי בית המדרש ומשתתפי השיעורים.

בוא ותהיה שותף עימנו בכל זכויות הלימוד!

ניתן להנציח על גבי הספרים בהקדשה מיוחדת לבריאות / הצלחה / נחת / שלום בית / זש"ק / ולע"נ קרובים וידידים לפרטים נוספים: הרב יוסף ויצמן 052-8144488

לתרומות: בנק מרכנתיל דיסקונט 17 מספר חשבון: 89099 ע"ש: קול אליה גבעת זאב.

או בביט לטלפון: 052-8144488

איש לרעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק ניתן לתרום מכספי מעשר לכתחילה!

ער. 580726644 רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב דיאל: koleliya@gmail.com

איך יכול להיות שמצווה להוכיח אפילו מאה פעמים הרי מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע?

פעמים, אבל אם יודע שלא יקבל כלל אז אפילו פעם אחד לא יוכיחו.

ערוך השולחן (או"ח סימן תר"ח) מתרץ: ברבים אינו חייב לומר דבר שאינו נשמע יותר בפעם אחד, אבל ביחידות יוכיחו אפילו מאה פעמים עד שיחזור.

בישמח משה בריש פרשת דברים מבאר: הא דמצווה שלא לומר דבר שאינו נשמע, הוא משום דמוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידיים, דיש שיטות בראשונים דאף בדאורייתא אמרינן מוטב שיהיו שוגגים ואל יהי מזידיים והאי כיון שהוכיחו פעם אחד שחשב שיקבל, אם כן שוב הויה מזיד לכן שפיר אפשר להוכיחו אפילו מאה פעמים.

על איזה איסור יש להוכיח תחילה, על ליצנות בבית הכנסת, או על מספרות שמגלחות בתער? הוכח מפרשת השבוע!

והשיחות בטלות שבבית הכנסת שעונשם חמור כנודע, או שמא על המספרות המגלחות בתער, שהוא איסור תורה מפורש יותר?

נאמר בגמרא במסכת יומא (דף יט ע"ב) ת"ר מעשה בצדוקי אחד שהתקין מבחוץ והכניס, ביציאתו היה שמח שמחה גדולה... אמרו

הגמרא במסכת בבא מציעא (דף ל"א ע"א) דורשת: "הוכח תוכיח" אפילו מאה פעמים במשמע.

יש להקשות: הרי איתא בגמרא במסכת יבמות (דף ס"ה ע"ב) כשם שמצווה לומר דבר הנשמע כך מצווה שלא לומר דבר אינו נשמע, אם כן איך אמרינן בגמרא הוכח תוכיח אפילו מאה פעמים, הא כיון שאינו שומע בפעם הראשון שוב אין חיוב, כך הקשו הנימוקי יוסף בגמרא במסכת יבמות (דף ס"ה ע"ב), והישמח משה בריש פרשת דברים, וכן בשו"ת דברי יציב (יו"ד סימן רי"ז ס"ק ב), וכן ערוך השולחן (או"ח סימן תר"ח).

הנימוקי יוסף במסכת יבמות (דף סה ע"ב) מתרץ: אדם שיודעים שאחר כמה פעמים יקבל עליו נאמר הוכח תוכיח אפילו מאה

שאלה: רב עיר שנבחר זה מחדש, ורואה שהציבור עוסק בליצנות בבית הכנסת ובשיחות בטלות, וגם ישנן מספרות המגלחות בתער, והוא יכול כעת להוכיח את בני העיר רק על דבר אחד, אך על שניהם לא יכול להוכיחם, על מה יוכיח תחילה, האם על הליצנות

שמים, פוגע בו מדת הדין מיד? ועל זה בא הדיבור מפי הקב"ה למשה, כי בקרבכם לפני ה' וימותו. משום שחטאם היה בעת שקרבו לפני ה', בפלטיין של מלך מלכי המלכים הקב"ה, משום הכי פגעו בהם תיכף ומיד מלאכי מות. ואח"כ אמר ה' למשה כל הפרשה, והוא שהקדים להם זה הדיבור למאמר הפרשה, כדי ללמד הדורות הבאים דבר הנוגע לפרשה של יום הכיפורים, אשר מי שלא יזהר בקטורת דמו בראשו, וכמו שאירע בבית שני כדאית בגמרא במסכת יומא (דף יטה) היינו משום שפגע בהם העונש בקרבכם לפני ה', עכ"ל.

ומזה נלמד לענייננו שהחטא של ליצנות ודברים בטלים בבית הכנסת, בקרבכם לפני ה' - בבית הכנסת כשכולם מתפללים, חמור יותר, ולכן יתכן לומר שבתחילה יש להוכיח על עוון זה, וצ"ע.

האם מותר לנסוע בשבת לבית חולים מרוחק, בגלל שאין שם מתח בין הרופאים? הוכח מפרשת השבוע!

החולים הקרוב היא עכורה וקשה, ונפטרים שם יותר חולים, יש מקום להתיר לחלל שבת ולנסוע למקום רחוק יותר, שיש בו אורה של ידידות, וכל אחד מכבד את דעתו של חברו.

והנה התומים (סימן ז ס"ק יב) הקשה: תלמידי חכמים השונאים זה את זה, איך יתכן כדבר הזה, וכי הם רשעים, העוברים על איסור תורה של "לא תשנא את אחיך בלבבך" (ויקרא יט טז) ואם נפרש שכל אחד מהם טוען שחברו עבר דבר עבירה ולכן מותר לשנאותו, איך ישב עמו בדיון? וצ"ע כי יש ליישבו בדוחק, עכ"ל. ולולא דברי קדשו של התומים, היה נראה לפרש דלא מדובר בשונאים ממש, אלא בשני תלמידי חכמים שהם רחוקים בטבעם והנהגתם, וכמו שכתב הברכי יוסף הנ"ל, ולכן הם לא משתווים זה עם זה, והם כאילו שונאים אחד את השני. כי כל מה שיבין האחד, יאמר חברו את ההיפך, ומה שזה מקרב זה מרחק, ומה שזה מצדיק זה מרשיע, אבל אין ביניהם שום שנאה אישית, ובזה לא עוברים שום איסור תורה. אך אסור להם לשבת יחד בדיון, כי הדיינים חייבים ליטול עצה זה מזה, וכשהם לא משתווים ביניהם, לא יגיעו לעמק השווה והדין יעוות. ומכאן, שבית החולים ששוררת בו אהבה וידידות, תהיה בו סיעתא דשמיא, ובי"ח שבו אין קשרי ידידות בין הרופאים, למרות שנמצאים בו גדולי המומחים, לא תשרה בו שכינה מאחר ולא נוטלים עצה זה מזה. וזה היה חטאם של נדב ואביהוא שלא נטלו עצה זה מזה, כמבואר במדרש רבה (אחרי מות פרשה כ ח) ודרשוהו חז"ל ממה שנאמר "וייקחו בני אהרן איש מחתתו". ולכן אין להתאשפז בבית חולים כזה בימות החול, ואפילו בשבת יתכן שמותר לחללה כדי להגיע למקום שיש בו ידידות והשראת שכינה.

אכל במסעדה עם הכשר מהודר, והתברר שאכל שם נבלות, האם צריך כפרה? הוכח מפרשת השבוע!

החוטא באונס לא צריך כלל כפרה. וכן מבואר ברמב"ם (פ"ה מהלכות שגגות הלכה ו) שכתב: בא על אשתו שלא בשעת וסתה וראתה דם בשעת התשמיש, הרי אלו פטורים מקרבן חטאת, מפני שזה כאנוס הוא ולא שוגג, שהשוגג היה לו לבדוק ולדקדק ואילו בדק יפה יפה ודקדק בשאלות לא היה בא לידי שגגה, ולפי שלא טרח בדרישה ובחקירה ואחר כך יעשה, צריך כפרה, אבל זה מה לו לעשות הרי טהורה הייתה ושלא בשעת וסתה בעל אין זה אלא אונס, עכ"ל.

וכן מבואר להדיה במורה נבוכים (ח"ג סימן מא) וז"ל: ודע שמעשי העבירות יחלק לדי חלקים, האחד מהם האנוס, השני השוגג, השלישי המזיד, הרביעי העושה ביד רמה. אמנם האנוס כבר נאמר בו שלא יענש ואין עליו חטא כלל, אמר יתעלה ולנערה לא תעשה דבר אין לנערה חטא מות..., הרי שהעושה עבירה בשוגג אין בו חטא כלל.

לא היו ימים מועטים עד שמת והוטל באשפה, והיו תולעים יוצאים מחוטמו. ויש אומרים ביציאתו ניגף. דתני רבי חייה כמין קול נשמע בעזרה, שבא מלאך וחבטו על פניו, ונכנסו אחיו הכוהנים, ומצאו ככף רגל עגל בין כתפיו, שנאמר ורגליהם רגל ישרה וכף רגליהם ככף רגל עגל. ויעוין בתוספות ישנים שהביאו את קושיית הירושלמי, שהרי נאמר וכל אדם לא יהיה 'באהל מועד, ואפילו אותם שכתוב בהם ודמות פניהם כדמות פני אדם... ומתרחץ כבוד הקב"ה היה.

וכתב העמק דבר (ויקרא טז) על הפסוק "וידבר ה' אל משה אחרי מות שני בני אהרן בקרבכם לפני ה' וימותו" אף על גב שמתו נדב ואביהו בהקריבם אש זרה, ולכל תנא כדאית ליה ביומא, בכל זאת לא היו ראויים שימותו מיד, וכי מי שעובר על חייבי מיתה בידי

חולה הצריך לנסוע בשבת לבית חולים, ויש לפניו שני בתי חולים, האחד בית חולים שיש שם מתח בין הרופאים, ואין הרופאים מסתדרים היטב ביניהם, מאידך יכול לנסוע לבית חולים מרוחק יותר, אשר ידוע ששם האווירה בין הרופאים רגועה יותר, ואין שם מתח בין הרופאים, לאיזה בית חולים ייסע?

נאמר בגמרא במסכת סנהדרין (דף כט ע"א) שני תלמידי חכמים השונאים זה את זה אין יושבים בדין כאחד. ופסק מרן בשולחן ערוך (ח"מ סימן ז ס"ח) שני תלמידי חכמים השונאים זה את זה אסור להם ליישב בדין יחד, שמפני השנאה שביניהם, דעת כל אחד מהם לסתור דברי חברו. ומסתבר דכך הוא גם כן ברופאים.

וכתב הברכי יוסף (שם אות לה) וז"ל: אין למנות שני אנשים במינוי, והם רחוקים בטבעם והנהגתם, שאף בבעלי חיים הקפידה תורה משום צער בעלי חיים 'לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו' (דברים כב י) שיש להם דאגה גדולה לשכון עם מי שאינו מינם (חינוך מצוה תקנ) עכ"ל. נלמד מכאן שאין להושיב באותה מחלקה שני רופאים הרחוקים זה מזה בהנהגה ובטבע, משום שעבודתם תצא מעוותת, ולא יגיעו לנקודת האמת.

הבית יעקב (סימן סז) נשאל: האם מותר לדיין כזה ליישב בדין תורה וישתוק, ולא יגיד דעתו כלל? והשיב לאיסור. והוכיח כן מדברי התוספות במסכת בסנהדרין (דף יח ע"ב ד"ה והא) דכל הפסולים לדון מותרים ליישב ולשתוק, זולת שני תלמידי חכמים השונאים זה את זה, דאסור להם אפילו ליישב ולשתוק. וזה מבואר בדברי התוספות שם, שהרי דייקו מלשון "אין מושיבים שני ת"ח השונאים זה את זה", דמשמע דאסור אפילו ליישב ולשתוק, יעו"ש. לאור זאת נראה להוסיף, שאם האווירה בבית

"וְיִסְמַךְ אֶהְרֹן אֶת שְׂתֵי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשְּׁעִיר הַחַי וְהִתְנַדָּה עָלָיו אֶת כָּל עֲוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֶת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל רֹאשׁ הַשְּׁעִיר וְשָׁלַח בְּיַד אִישׁ עֵתִי הַמִּדְבָּרָה" (טז כא).

אדם שנכנס למסעדה כשרה, ויש שם משגיח המפקח על עניני הכשרות ואמר לו שהכל כשר חלק. ואכל על פיו, לאחר זמן נודע שהגישו לו שם בשר לא מנוקד ואכל חלב. האם צריך לכתוב על פנקסו שחייב להביא חטאת, או שמא אנוס הוא, ופטור. כמו כן יש להסתפק במסעדה שבעליה מפורסם כירא ה' והיה שם גם משגיח, ולבסוף נודע שהאכיל את הציבור נבילות וטריפות האם חייב כפרה?

כתב הרמב"ם (בפירוש המשניות מסכת יומא פרק ח משנה ו): זכור כללים אלו וסמוך עליהם, והוא, אם שגג אדם בעשה ולא תעשה, או הזיד בעשה, ועשה תשובה, מתכפר לו מיד... וכל זה אם עבר ברצונו, אבל באונס הרי זה פטור. משמע מדבריו שאדם

שבת משום פיקוח נפש, שחייב כפרה על כך שנכנס לסכנה כמבואר במשנ"ב (סימן רמח ס"ק כו).

ולפי זה בנידוננו שהיה אונס גמור לכאורה אינו צריך כפרה. ויעוין גם בפנים מאירות (ח"ב סי' מא, וח"ג סימן יט הו"ד בפתחי תשובה יו"ד סימן כט סק"א) שכתב באחד שאכל עוף ואחר כך מצא בו אחד מיי"ח טריפות שאין צריך כפרה על מה שאכל דהוי אונס. ובפרי מגדים (בפתחה לסימן לה ד"ה והנה הנפ"מ) הביא את דברי הפנים מאירות וכתב שכל זה דווקא אם אכל טריפה שלא הצריכו חז"ל לבדוק, אבל אם נמצא שלא בדקו את הריאה, ודאי שצריך כפרה דלאו אונס הוא, כיון שהוא מיעוט המצוי, וחז"ל הצריכו בדיקה כמבואר בדברי מרן השולחן ערוך (ריש סימן כט). ואם כן בנידוננו שהיה שם ממונה שהיה מותר לסמוך עליו לפי דין תורה, יתכן שלא צריך כפרה כלל.

והנה בפנים מאירות הביא ראיה לדבריו מדברי התוספות בגמרא במסכת ביצה (דף כה ע"ב) שאמרו: אמר רמי בר אבא הפשט וניתוח בעולה והוא הדין לקצבים, מכאן למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר קודם הפשט וניתוח. וכתבו התוספות (ד"ה אורח ארעא) דוודאי ליכא איסור לאכול את הבשר לפני הפשט וניתוח, דמשנשחטה עומדת בחזקת היתר ולא חיישינן שיש בה טרפה, מיהו אם נמצאת טריפה לאחר שיאכל, הוא נענש כשוגג ולא כאנוסים, שלא היה לו למהר כל כך, יעו"ש. ש"מ דלאחר הפשט וניתוח הוי כאונס, כיון דאין צריך לבדוק אחר שמונה עשר טריפות, ואונס אין צריך כפרה.

גר שהוא רשע, האם מותר לבזותו ברבים כדי שיחדל ממעשיו? הוכח מפרשת השבוע!

אדם לחברו, אבל בדברי שמים אם לא חזר בו בסתר, מכלימים אותו ברבים ומפרסמים חטאו ומחריפים אותו בפניו ומבזים ומקללים אותו עד שיחזור למוטב כמו שעשו כל הנביאים בישראל. וביאר בשולחן ערוך הרב (הלכות אונאה וגניבת דעת סעיף ל) שאם לא חזר בו בסתר מכלימים אותו ברבים ומחריפים אותו בפניו ומקללים אותו ואת יולדו בפניו עד שיחזור למוטב, ואין בו משום אונאת דברים שנאמר לא תונו איש את עמיתו פירשו חכמים עמיתו עם שאתך בתורה ובמצות הזהירה תורה על הונאתו ולא העובר עליהן ולא חזר בו אחר שהוכיחוהו בסתר ובלשון רכה, יעו"ש. ולפי זה צריך עיון מה יעשו בגר שלא חזר לסורו, דכאמור לעיל, אסור לאונות גר אפילו אם אינו אתך בתורה ומצוות. ויתכן שאם צריך לבזותו ולקרא לו שמות גנאי כדי ליישר אורחותיו, אולי אפשר לעשות זאת באמצעות גר אחר, דאולי רק לישראל נאמר איסור זה אבל לא לגר, וצ"ע.

והנה המנחת חינוך (מצוה סה) הסתפק בגר שנתגייר עמו בנו הקטן, האם שייך בו האיסור של "גר לא תענון", שהרי עיקר טעם האיסור הוא מחמת שהגר בא ונכנס לבדו לעם היהודי בלי קרוב ולכן אונאתו קרובה, אבל קטנים אלו שרחמי האב עליהם, אולי אינם שייכים בטעם זה.

ובשו"ת אמרי כהן (סימן יג) תלה נידון זה במחלוקת הראשונים בטעם האיסור של אונאת הגר, דיש כתבו שהתורה חששה שמחמת עלבונם יחזרו לסורם, וסברה זו שייכת אף בבנים קטנים, ויש שכתבו שהטעם הוא משום שהם מדוכאים בייסורים הבאים להם מחמת שנשתהו מלבוא, וחששה התורה שמחמת מצבם הרע ישובו לסורם, ונראה שטעם זה שייך רק בגר עצמו, אבל בנו לא ייענש בסיבתו, יעו"ש. ובענייננו יש לדון אם יש איסור לגר לאונות גר, דיתכן שאפילו שגם המאנה הוא גר מכל מקום יגרום לחברו לשוב לסורו מפני מצבו הרע, וצ"ע.

וז"ל ערוך השולחן (או"ח סימן תרב ס"ז): ואין לתמוה על מה צריך השוגג לעשות תשובה, דוודאי כן הוא שהרי בחומש ויקרא בקרבנות חטאות ואשמות שהם על השוגג כתיב כמה פעמים וכפר עליו הכהן מחטאתו ונסלח לו, אלמא שקרוי חטא וצריך סליחה וכפרה, ובסוף שלח כתיב 'וכפר הכהן על הנפש השוגגת בחטאה בשגגה לפני ד' לכפר עליו ונסלח לו', והטעם דגם שוגג בא מהעדד זהירות, לאפוקי אונס דאין צריך תשובה, כמ"ש הרמב"ם בפי המשנה סוף יומא, אבל שוגג אינו דומה לאונס, עכ"ל. הרי שנקט שאונס אין צריך כפרה כלל.

והקשו האחרונים על דברי הרמב"ם מדברי התורה כוהנים (פרשת אחרי מות) וכן בילקוט שמעוני (רמז תקעו) שם נאמר: "והתודה עליו (על השעיר המשתלח), זה וידוי דברים... אין לי אלא ודאיתן אונסיהן ספיקתם מנין", משמע שגם עבירה באונס נחשבת לעבירה וצריכה כפרה, ורק קרבן לא צריך להביא על אונס.

מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל (הערות על מסכת יומא דף פז ע"א) שיש שרצו לתרץ שאמנם כפרה לא צריך, אבל ביום הכיפורים בעינן לפני ה' תטהרו, ו'ואע"פ שלא עבר אלא באונס מ"מ אינו טהור לגמרי. אך כתב שם שברמב"ם לא משמע כן. ולכן תירץ הגרי"ש אלישיב זצ"ל שבאונס רגיל לא צריך כלל כפרה, וכל דברי התורה כוהנים אמורים בג' עבירות חמורות דדינם שיהרג ולא יעבור, ובזה אם עבר ולא נהרג דאינם נענשים כיון שהם אנוסים, אבל מכל מקום צריכים כפרה כיון שעברו על הדין, יעו"ש. [עוד יש לתרץ קושיה זו, דיש אופנים שהוא נענש על מה שהיה אנוס, כגון מי שיצא בספינה תוך שלושה ימים לפני השבת, והיה חייב לחלל

נאמר בגמרא במסכת בבא מציעה (דף נט ע"א) מאי דכתיב ולא תונו איש את עמיתו, עם שעמד בתורה ובמצוות אל תונוהו והוסיף על כך הנימוקי יוסף מהא דעם שאתך בתורה ובמצוות אל תונוהו, למדנו שלא הזהיר הכתוב בהונאת דברים. אלא יראה... וואמרינן בגמרא במסכת מגילה (דף כה ע"ב) האי מאן דסני שומעניה שרי לבזויי. ודין זה הובא להלכה ברמ"א (חו"מ סימן רכח ס"א), ויש לדון לפי זה האם מותר לבזות גר רשע, אם הוא לא אתך בתורה ובמצוות.

ויעוין במנחת חינוך (מצוה סג סק"ב) שכתב לדייק את הפסוקים, דווקא בישראל שכתוב לא תונו איש עמיתו, בזה אמרינן שאם אינו עמו בתורה ומצוות אין איסור הונאה, אבל בגר, שלא כתוב בו עמיתו אלא נאמר וגר לא תונו, הרי שאסור אף שאינו אתך בתורה ומצוות.

עוד יעוין בהעמק דבר (קדושים יט לד) שכתב ז"ל: פירשה תורה אזהרה בפני עצמה באונאת דברים לגר. ולא נכלל באונאה דאזרח... משום דגר חמור בזה הפרט, דעל ישראל אין אזהרה אלא על מי שהוא עמית בתורה ובמצוות, אבל מי שהוא רשע מותר לאונות אותו, כמו שכתב הנימוקי יוסף, אבל גר אפילו הוא רשע אסור לאונות אותו בדברים. והיינו דתנן בגמרא במסכת בבא מציעה (דף נח ע"ב) היה בעל תשובה לא יאמרו לו זכור מעשיך הראשונים, ומבואר דאם אינו בעל תשובה, מותר לאונות אותו ובגר תנן היה בן גרים, לא יאמר לו, ואמאי תנן היה גר, אלא משום דסתם גר הוא צדיק, שהרי מי הכריחו להתגייר, אבל בן גרים דאביו מגיירו ומלו בכל כורחו... אסור לאונות אותו, עכ"ל. הרי לפנינו שאסור לבזות גר גם כשהוא רשע.

והנה כתב הרמב"ם בהלכות דעות (פ"ו ה"ח): המוכיח את חברו תחלה לא ידבר לו קשות עד שיכלימו... שאסור לאדם להכלים את ישראל וכל שכן ברבים, במה דברים אמורים בדברים שבין

מה הדין בבעל מכולת, שיש לו מאזני מרמה לא מתוך כוונה לגנוב, אלא מחוסר זמן לא יכול ללכת לאומן לתקנו, האם מועיל לבקש מחילה מהלקוחות?

בנצי"ב מוולוז'ין כתוב להדיה: שאסור ולא מהני מחילתם של הלקוחות, ואולם המנחת חינוך (ריש מצוה רנח סק"ב) כתב שנחלקו בזה רבותינו האם מאזניים המזייפים בפחות משה פרוטה האם עובר בזה על זה בלאו, או שהוא בגדר חצי שיעור ואינו עובר על כך בלאו. והשיב: החינוך כתב אף על פי שבשאר גניבות לא תקפיד התורה אלא רק ביותר משווה פרוטה, בעניין המידות תקפיד בכל שהוא. וכן כתב היראים (ריח).

אבל הסמ"ג (ל"ת קנב) כתב שעוברים איסור דאורייתא רק כאשר זה שווה פרוטה אבל אין זה פחות משווה פרוטה לא עוברים על כך בלאו, וכן כתב התוספות רא"ש בגמרא במסכת בבא מציעה (דף סא ע"ב) ורבנו ירוחם (נתיב ט, ה) ורבנו בחיי בפרשת קדושים.

לכאורה רבותינו אלו סוברים שמשקולות כזב הם חטא שבין אדם למקום, ואם כן יתכן שלא ימדוד אף על פי שיפסיד ממונו. אולם באבן האזל (פ"ז מהלכות גניבה ה"א) כתב דאמנם איסור של משקולות כזב יסודם משום איסור גניבה, ובכ"ז התורה אסרה גם בפחות משה פרוטה, ואם כן יתכן שבענייננו לא צריך להפסיד ממונו, וצ"ע.

"קול אליה"
 בית מדרש לתורה ולתפילה
 ע.ר. 580726644 koleliya@gmail.com
 רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

בשעה טובה ומוצלחת נכנסו למקום החדש והמרווח, הגענו אל האתגר לשפץ לפאר ולרומם את בית אלוהינו. החל מהיכל, תיבה, ספריות, ספסלים, סטנדרים, שולחנות, ספרי קודש, תאורה, מערכת מיגון ואבטחה... אנו מתכבדים להזמין לשותפות אמיתית בזכויות הנצברות בבית המדרש ובבית הכנסת החדש. שותפות מירושה: לרכוש קנין נצח של רבבות שעות תורה ותפילה של משפחות המתפללים וילדיהם. שותפות פירושה: להיות חלק משמעותי בבניית עתידים הרוחני של תינוקות של בית רבן. שותפות היא אמירה ברורה ונאה: יהודים אנו וחשוב לנו להקים בית לכבודו של אלוהינו! שותפות היא בחירה להוסיף עוד תורה ותפילה בעולם. זה הזמן להיות שותף בהנצחה בבית הגדול והקדוש שנקרא שם השם עליו. לתרומות בנק מרכנתיל דיסקונט בנק: 17 סניף: 621 מספר חשבון: 28489040 או בביט בטלפון מספר 052-8144488 לפרטים נוספים: הרב יוסף ויצמן 052-8144488 ניתן לתרום מכספי מעשרות.

ספק אביו האם חייב בכבודו? הוכח מפרשת השבוע!

דכבד את אביך ואת אמך כיון שהם בכינוי אינו חייב מן התורה במורא וכבוד אלא בוודאי אביו ואמו ולא הספק. והאריך שם לדון האם יש חיוב עכ"פ מדברנו לכבד את אביו המסופק, והעלה שדבר זה תלוי במחלוקת ראשונים, יעו"ש.

ועוד כתב שם שאפילו לפי הקרבן חגיגה שצריך לכבד את אביו המסופק, מכל מקום כל זה כשבוודאי אביו מישראל, אבל בשתוקי שיתכן שאביו הוא גוי, אין צריך לכבד אביו מספק, דיש כאן כמה ספק ספיקה, ספק מגוי נתעברה ספק מישראל, שמא לא זה הוא אביו אלא אחר והכי איכא למימר אכל חד וחד, יעו"ש שהביא עוד סניפים שפטור בנידונו. עכ"פ מבואר בדברי המהר"ם גאלאנטי שאם האב ודאי יהודי אלא שנתערבו הוולדות, יש חיוב לכבד כל אחד מספק.

והנה יתכן לומר שכל דבריו אמורים לפי השיטות שמצות כיבוד אב ואם הוא מצוה בין אדם למקום, שאז חייב לכבד כל אחד מספק כמו שמחויב לקיים כל מצוה דאורייתא מספק. אבל לשיטות שהוא מצוה שבין אדם לחברו, ומדין פירעון חוב, אי"כ יתכן שכמו שבפירעון חוב מי שבאו כמה לתובעו על חוב אחד, אינו חייב לשלם כמה פעמים אלא מניח חוב לפנייהם או בבית דין, גם כאן אינו חייב לכולם.

חמש נשים שנתערבו ולדותיהן מאחר שהתחבאו בבונקר מאימת הנאצים וילדו, ומכיוון שלא היה בגטו סרטי זיהוי, לכן לא יודעים מי בן של זו ומי של זו, ולאחר שהילדים גדלו הסתפקו האם כל אחד מאלו הספיקות חייב בכבוד אב ואם של כל אחד מחמשת ההורים, דהרי כל אחד הוא ספק אביו, וספק דאורייתא לחומרא?

בספק כעין זה דן רבי משה גאלאנטי לגבי קרבן חגיגה (דף יט ע"א) על דברי הגמרא במסכת יבמות (דף ק ע"ב) עשרה כוהנים עומדים ופירש אחד מהם ובעל הולד שתוקי. שחייב מספיקה דאורייתא לכבד ולירא מכל אחד ואחד מהם. ובספר ארעא דישאל (מערכת הכף אות ד) הביא שיש מי שלמד מכאן שאם נולד שתוקי, חייב הילד הנולד לכבד את כל בני העיר ולירא מהם.

אמנם בארעה דישאל כתב שגם דינו של הקרבן חגיגה אינו מוסכם, שהרי כתב הרמב"ם (פ"ה מהלכות ממרים ה"ט) שתוקי חייב על הכאת וקללת אמו ואינו חייב על אביו, ודבריו לקוחים מתורת כוהנים פרשת קדושים על הפסוק (ויקרא כ יט) "כי איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו", שאמרו שם... אביו ודאי ולא הספק, אמו ודאי ולא הספק, ופירש הרב קרבן אהרן דמכינוי אביו בו"יו קא דריש שהוא ידוע לו בוודאי שהוא אביו, והוא מוכרח. מעתה פשיטא דגם במקרא שכתוב איש אמו ואביו תיראו וקרא

חידות

מתי מותר לשתות יין בתשעת הימים גם שלא במקום מצוה? הוכח מפרשת השבוע!

נראה דמאחר שמותר לשתות בסעודת מצוה, אי"כ מסיבה כזו שהיא למנוע חטא, חשיב מסיבה של מצוה, דאמרינן בחומש ויקרא בפרשת קדושים (כ טו) "ואת הבהמה תהרוגו", וכתב רש"י: אם אדם חטא בהמה מה חטאה? אלא מפני שבאה לאדם תקלה על ידה לפיכך אמר הכתוב תסקל, ק"ו לאדם שידוע להבחין בין טוב לרע, וגורם רעה לחברו, לעבור עבירה. כיוצא בדבר אתה

כתב מרן השולחן ערוך (סימן תקנא ס"ט) שיש נוהגים שלא לשתות יין מראש חודש אב.

ויש להסתפק מה הדין באדם הרואה יהודים יושבים במסיבת עכו"ם, ושותים עמהם יין, והם מחצה על מחצה, ואדם זה רוצה למנעם מחטא, האם ישתה עמהם כדי למנעם מחטא, אף על פי שנוהג שלא לשתות יין בזמן הזה, או שמא לא ישתה?

טובה מרובה ממידת פורעניות. אם כן אדם זה הבא להציל את המסובים עם הנכרים, ודאי שמקיים מצוה רבתי מאד, ואם כן המסיבה ושתיית היין הם גופא מעשה מצוה שמציל את המשתתפים מחטא והווה סעודת מצוה.

אומר "אבד תאבדון את כל המקומות" (דברים יב) הרי דברים קל וחומר, ומה אילנות שאינן רואין ואינן שומעים, על שבאת תקלה על ידם אמרה תורה השחת, שרוף וכלה, המטעה את חברו מדרך חיים לדרכי מיתה, על אחת כמה וכמה, עכ"ל. והרי ידוע שמדת

כיצד יתכן שגר קטן שהטבילוהו על דעת בי"ד, כשיגדל ישכנעו אותו שישאר גוי?!

שרוצה להיות גוי, הוא יוכל לומר שרוצה להתגייר, ובזה יחזור להיות תחת כנפי השכינה, והגיור כן יחול מכאן ולהבא, והילד יישאר כשר.

אבל צריך עיון האם לאמירתו יהיה תוקף, באופן כזה שהוא באמת רוצה להישאר יהודי, ומתכנן לחזור ולהתגייר מיד לאחר שיאמר שאינו רוצה להיות יהודי, ואומר כן רק כדי להכשיר את זרעו, דשמא י"ל דבלבו ובלב כל אדם שאין דבריו אמתיים, ובאמת אינו מוחה ביהדות. מאידך יתכן לומר שמכיוון שכל מה שמהני הגירות בהיותו קטן הוא משום שהוא זכות גמורה עבורו להיות יהודי, אם כן באופן כזה שבנו יהיה ממזר, אין זה זכות גמורה עבורו, ממילא המחאה היא טובה, ומה שרוצה להיות יהודי הוא רק מכאן ואילך ולא למפרע, וצ"ע. והנה כל דברינו אמורים למי"ד שקטן יכול להוליד, אבל למי"ד שקטן אינו יכול להוליד יעויין בסנהדרין (דף סח ע"ב) וכן נפסק להלכה, לא שייכת המציאות הזו.

אמנם יתכן לקיים דין זה, לפי שיטת הים של שלמה במסכת כתובות (פ"א סימן לה) שכתב דהא דהגדילו אין יכולים למחות, היינו שנודע להם שגיירו אותם הבית דין, אבל אם הגר היה קטן מאד, ולא זכר דבר ממה שגיירו אותו, ואחר כך כשהגדיל נודע לו הדבר, יכול למחות, אף אחר שנהגו דת יהודית כמה שנים, כל זמן שלא ידעו מגירות, יעוי"ש. ואם כן אם גר כזה בא על אשת איש לאחר שהגדיל והוליד בן ממזר, ואחר כך נודע לו שהוא גר, לכאורה יש להמליץ לו למחות בגירות, ואז זרעו יהיה כשר למפרע, ואחר כך אם ירצה יתגייר מכאן ולהבא. עוד יתכן לקיים את הדין הנ"ל, לשיטת ר"ת, והוא כדי שלא לאסור את האשה על בעלה, דהנה שיטת ר"ת היא שגוי הבא על אשת איש אפילו מרצונה, אינו אוסרה על בעלה, יעויין בתוספות במסכת בכתובות (דף ג ע"ב ד"ה ולדרוש). ולפי דבריו אם גר קטן שהוא בן תשע שנים שהוטבל על דעת בית דין, בא על אשת איש מרצונה, ואחר כך מחה בגירות, נמצא למפרע שאשה זו מותרת לבעלה. אלא דיעוין בדברי הרמ"א (אבה"ע סימן ז סיי"א) שמבואר דלא קיי"ל כר"ת בזה, וגם גוי שבא על אשת איש, אוסרה על בעלה.

מתי יש מצוה על אדם, להיכנס לתוך מסיבה ולשתות יין?

אלא כשיש רוב, והכי דייק לישנא דהרמב"ם שכתב רוב המסיבה, מכלל דמחצה על מחצה אזלינן לחומרה.

הרי פתרון החידה: כשאדם רואה מסיבה אשר בה משתתפים נכרים עם ישראל במספר שווה, יצטרף גם הוא אליהם למסיבה ואז יהיה רוב ישראל ויהיה מותר לשתות יין מבושל. ובזה יזכה את הציבור השוגגים שאינם יודעים שאסור.

**ביחד גדלנו והתרחבנו והגענו אל מקום חדש לתפילה ולימוד,
ביחד זכינו למקום בו מתקיימים שיעורי תורה וסדרי לימוד,
אנו פונים אליכם לפתוח את הלב ואת הכיס
בואו ותהיו שותפים איתנו בסך של 180 ש"ח לחודש
כדי שנוכל להתחיל ולהחזיר את ההתחייבות הרבות שלקחנו
עבור בית המדרש והמשך הגדלת והאדרת הפעילות.
לתרומות:**

**קול אליה גבעת זאב בנק 17 מרכנתיל סניף 621 מספר חשבון: 89099
ניתן גם בביט למספר: 052-8144488**

bit

לפרטים נוספים הרב יוסף ויצמן 052-8144488

"כְּאֶזְרַח מִכֶּם יִהְיֶה לְכֶם הַגֵּר הַגֵּר אֲתֶכֶם וְאָהַבְתָּ לוֹ כְּמוֹדְךָ כִּי גֵרִים
הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" (וי' לד)

קיימ"ל גר קטן שהטבילוהו על דעת בית דין, כשמגיע לגיל שלש עשרה, יכול לחזור בו ולומר שהוא רוצה להיות גוי כמו שבואר בדברי מרן בשולחן ערוך (יו"ד סימן רסח ס"ז), ואז מתי קורה שראוי להסיתו כד הגירות נעקרת למפרע כמבואר בחתם סופר (יו"ד סימן רנג) ולבקש ממנו להישאר גוי?

כשהטבילוהו על דעת בית דין, ולאחר מכאן כשהגיע לגיל תשע שנים שביאתו ביאה, בעל אשת איש ונולד בן ממזר, ועתה ניתן להציל את דמעת העשוקים שהוא רוצה כה (שהוא הממזר) ולדבר על ליבו של הגר שיאמר בהגיעו לגיל מצוות להישאר גוי, ואז הבן כשר לבא בישראל כמבואר בשולחן ערוך (אבה"ע סימן ד סיי"ט) שגוי הבא על אשת איש הבן כשר לבא בקהל. ולאחר שיאמר

נאמר ברמב"ם (פי"ז מהלכות מאכלות אסורות הלכה ט והלכה י) ויש שם דברים אחרים אסרו אותן חכמים, ואף על פי שאין לאיסורן עיקר מן התורה, גזרו עליהם כדי להתרחק מן העכו"ם עד שלא יתערבו בהם ישראל ויבא לידי חתנות. ואלו הן גזרו לשתות עמהן, ואפילו במקום שאין לחוש ליין נסך... כיצד לא ישתה אדם במסיבה של עכו"ם, ואף על פי שהוא יין מבושל שאינו נאסר..., ואם היה רוב המסיבה ישראל מותר. וכתב הפרי חדש (סימן קיד סק"ו) שהוא הדין מחצה על מחצה אסור, ולא התירו

**לאחר 5 שנים של הדפסת והפצת עלון זה, מאחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות,
לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם מאוד את כמות הדפסת והפצת העלונים.
מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה ולהפיצו באזור מגורך.
ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים לזיכוי הרבים לבריאות אושר נחת זש"ק ולע"נ קרובים וידידים.
המעוניין להיות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים יוכל לפנות לטלפון: 052-814448**